

European Charter for Equality

EIROPAS HARTA PAR VIENLĪDZĪBU SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIETĒJĀ DZĪVĒ

Eiropas Pašvaldību un reģionu padome (CEMR)

Pieņēmusi Eiropas Pašvaldību un reģionu padomes politikas komiteja 2006. gadā
Grozījumu izdarīja Eiropas Pašvaldību un reģionu padomes politikas komiteja 2022. gadā

Visas tiesības aizsargātas © 2022 - CCRE CEMR

Kontakti: charter@ccre-cemr.org

EIROPAS HARTA PAR SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU LĪDZTIESĪBU VIETĒJĀ DZĪVĒ

Harta, kurā izklāstīta Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību
apņemšanās izmantot savas pilnvaras un partnerības, lai
panāktu lielāku iedzīvotāju vienlīdzību

IEVADS

Eiropas Harta par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē ir adresēta Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kuras ir aicinātas to parakstīt, tādējādi apņēmoties oficiāli publiski apņemties ievērot sieviešu un vīriešu līdztiesības principu un īstenot tajās noteiktās saistības visā savā teritorijā.

Lai uzsāktu šo saistību izpildi, katra parakstītāja iestāde ("Parakstītājs") apņemas izstrādāt Līdztiesības rīcības plānu, kurā izklāsta savas prioritātes, darbības un resursus šajā sakarā.

Turklāt katrs Parakstītājs apņemas sadarboties ar visām institūcijām un organizācijām savā teritorijā, lai veicinātu reālas vienlīdzības sasniegšanu praksē.

Harta tika izstrādāta kā daļa no projekta, ko 2005.-2006. gadā veica Eiropas Pašvaldību un reģionu padome (CEMR) kopā ar tās locekļiem un partneriem (sk. Pateicības). Projekts saņēma atbalstu no Eiropas Komisijas saskaņā ar tās 5. Kopienas rīcības programmu vīriešu un sieviešu līdztiesībai.

2011.-2012. gadā, pateicoties dāsnajai palīdzībai, ko Zviedrijas valdība sniedza ar Zviedrijas Vietējo pašvaldību un reģionu asociācijas (SALAR) starpniecību, tika izveidota tiešsaistes observatorija¹, lai palīdzētu Parakstītājiem izpildīt savus mērķus, kalpojot par informācijas, norādījumu un labas prakses piemēru krātuvi par Hartā aplūkotajām tēmām.

2014.-2015. gadā Eiropas Komisijas atbalstītā pilotprojekta ietvaros tika izstrādāts un pārbaudīts indikatoru rīku komplekts, kas

palīdz uzraudzīt un novērtēt Hartas īstenošanu.

CEMR pastāvīgā līdztiesības komiteja 2021. gadā uzņēmās iniciatīvu pārskatīt Hartu un vajadzības gadījumā to atjaunināt. Pēc pārskatīšanas komiteja secināja, ka ir pamats ierosināt Hartas grozījumus, ņemot vērā:

- uzlabot Hartas valodu un veikt redakcionāla rakstura izmaiņas;
- izskaidrot un nostiprināt starpnozaru perspektīvu visā Hartā, vienlaikus saglabājot uzsvāru uz "vienmēr dzimums, nekad tikai dzimums" kā vadošo principu;
- veicot dažus būtiskus papildinājumus jaunu atsevišķas sadaļas pantu veidā, piemēram, risinot vajadzību pieņemt dzimumu līdztiesību kā rādītāju krīžu pārvaldībā un sabiedrības sagatavotībā un dzimumu līdztiesības perspektīvas piemērošanu straujai interneta attīstībai un digitalizācijai.

Sadaļa, kurā pievienoti jauni panti, ir atrodama 29. lappusē. Pašreizējie Hartas parakstītāji tiek aicināti pievienoties un ratificēt šos grozījumus un iekļaut to noteikumus Eiropas Līdztiesības hartas īstenošanā. Sākot ar 2023. gadu, visi jaunie parakstītāji apņemsies kā pašsaprotamu ievērot gan sākotnējo Hartas tekstu, gan 2022. gada grozījumus.

2022. gada atjauninājums un grozījumi bija iespējami, pateicoties Eiropas Savienības fondiem, kas piešķirti Pilsoneības, vienlīdzības, tiesību un vērtību programmas ietvaros.

¹ www.charter-equality.eu

PAMATOJUMS

Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir visu pamattiesības un katras demokrātijas būtiska vērtība. Lai to faktiski sasniegtu, tā ir ne tikai juridiski jāatzīst, bet arī efektīvi jāīsteno visos dzīves aspektos: politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras jomā.

Neraugoties uz daudziem gadījumiem, kad ir panākta formāla atzīšana un progress, sieviešu un vīriešu līdztiesība ikdienas dzīvē joprojām nav sasniegta. Sievietēm un vīriešiem praksē nav vienādu tiesību. Joprojām pastāv sociālā, politiskā, ekonomiskā un kultūras nevienlīdzība, piemēram, algu atšķirības un nepietiekama politiskā pārstāvība.

Šīs nevienlīdzības ir sociālo konstrukciju rezultāts, kas sakņojas daudzos stereotipos, kuri izplatīti ģimenē, izglītībā, kultūrā, plašsaziņas līdzekļos, darba pasaulē un sabiedrības organizācijā. Ir daudzas jomas, kurās ir iespējams rīkoties, pieņemot jaunu pieeju un ieviešot strukturālas izmaiņas.

Dzimumu līdztiesība un Eiropas Savienības pārvaldība

Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viens no Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas pamatprincipiem. To var izsekot līdz 1957. gadam, kad princips par vienādu atalgojumu par vienādu darbu tika iekļauts Romas līgumā.

Kā iedzīvotājiem vistuvākās pārvaldības sfēras, vietējās un reģionālās iestādes ir vislabākie līmeņi, lai cīnītos pret nevienlīdzības saglabāšanos un izplatīšanos un veicinātu patiesi vienlīdzīgu sabiedrību. Pateicoties savām kompetencēm un esošajām sadarbības saitēm ar visu vietējo dalībnieku spektru, viņi var veikt konkrētas darbības, kas veicina sieviešu un vīriešu līdztiesību.

Turklāt subsidiaritātes princips² ir īpaši svarīgs saistībā ar sieviešu un vīriešu tiesību uz līdztiesību praktisko īstenošanu. Šis princips attiecas uz visiem pārvaldības līmeņiem: Eiropas, valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Neraugoties uz to, ka Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir daudz dažādu pienākumu, tām visām var būt un ir jāuzņemas konstruktīva loma vienlīdzības veicināšanā praktiskos veidos, kas pozitīvi ietekmē to iedzīvotāju ikdienas dzīvi.

Ar subsidiaritātes principu ir cieši saistīti vietējās un reģionālās pašpārvaldes principi. Eiropas Padomes 1985. gada Vietējo pašvaldību harta, ko parakstījusi un ratificējusi lielākā daļa Eiropas valstu, uzsver "pašvaldību tiesības un iespējas likuma robežās regulēt un pārvaldīt būtisku sabiedrisko jautājumu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs". Tiesību uz vienlīdzību īstenošana un veicināšana ir jāuztver kā šīs vietējās pašpārvaldes koncepcijas neatņemams aspekts.

Vietējai un reģionālajai demokrātijai ir jākalpo par pamatu, lai izdarītu vispiemērotāko izvēli attiecībā uz tādiem ikdienas dzīves pamata aspektiem kā mājoklis, drošība, sabiedriskais transports, darba dzīve vai veselība.

Turklāt, rūpējoties par to, lai sievietes būtu pilnībā iesaistītas vietējās un reģionālās politikas izstrādē un īstenošanā, tiek nodrošināts arī tas, ka viņu dzīves pieredze, zināšanas un radošums tiek izmantoti, nevis izšķērdēti.

Ja mēs vēlamies izveidot sabiedrību, kuras pamatā ir vienlīdzība, ir svarīgi, lai vietējās un reģionālās valdības pilnībā iekļautu dzimumu līdztiesības apsvērumus savā politikā, organizācijā un praksē. Patiesa sieviešu un vīriešu līdztiesība ir arī mūsu ekonomisko un sociālo panākumu atslēga – ne tikai Eiropas vai valstu līmenī, bet arī mūsu reģionos, pilsētās un vietējās kopienās – mūsdienā un nākotnes pasaulē.

² Kā noteikts Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā, tas ir princips, saskaņā ar kuru ES nerīkojas (izņemot jomās, kas ir tās izņēmuma kompetencē), ja vien tā nav efektīvāka par valsts, reģionālā un vietējā līmenī veikto rīcību.

CEMR un vietējā/reģionālā dzimumu līdztiesība

Eiropas Pašvaldību un reģionu padome kopā ar tās Pastāvīgo līdztiesības komiteju ³ ir aktīvi veicinājusi sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā un reģionālā līmenī kopš 1980. gadiem. Viens no konkrētajiem instrumentiem Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kas radās šī darba rezultātā, bija 2005. gadā CEMR izveidotā *Pilsēta vienlīdzībai*. Izceļot dažādu Eiropas pilsētu un pašvaldību labo praksi, organizācija *Pilsēta līdztiesībai* ieviesa pirmo metodoloģiju dzimumu līdztiesības politikas īstenošanai vietējā un reģionālā līmenī. Pašreizējā Harta, kas atjaunināta 2022. gadā, balstās uz šo darbu.

Pirmais CEMR pētījums, kas iedziļinājās sieviešu pārstāvniecībā vietējā pārvaldē, tika publicēts 1998. gadā, ar

turpmāko rezultātu publicēšanu otrajā izdevumā 2008. gadā, ko turpmāk atjaunināja un paplašināja, iekļaujot visu lēmumu pieņemšanas līmeņu pārbaudi 40 Eiropas valstīs 2019. gadā. Lai gan gadu gaitā sieviešu politiku un līderu īpatsvars ir palielinājies, katrs nākamais pētījums arī ir parādījis, ka steidzami jāturpina atbalstīt dzimumu līdzsvaru politiskajā līdzdalībā, pārstāvniecībā un ietekmēšanā.

Vietējo un reģionālo pašvaldību loma dzimumu līdztiesības veicināšanā tika apstiprināta 1998. gadā pieņemtajā IULA (Starptautiskās vietējo pašvaldību savienības ⁴) vispasaules deklarācijā par "sievietēm vietējā pārvaldē". Jaunā pasaules mēroga organizācija, Apvienotās pilsētas un vietējās pašvaldības, turpina atbalstīt sieviešu un vīriešu līdztiesību kā vienu no saviem galvenajiem mērķiem.

³ Agrāk saukta par CEMR ievēlētu vietējās un reģionālās pašvaldības sieviešu komiteju.

⁴ Starptautiskā Vietējo pašvaldību savienība un Apvienoto pilsētu organizācija beidza pastāvēt pēc apvienošanās 2000. gadu sākumā, radot jaunu organizāciju: Apvienoto pilsētu un pašvaldību.

SAĪSINĀJUMI

CEDAW: Konvencija par sieviešu visu veidu diskriminācijas izskaušanu

CEMR: Eiropas Pašvaldību un reģionu padome

CSE: Visaptverošā dzimumizglītība

EU: Eiropas Savienība

GBV: Uz dzimumu balstīta vardarbība

ICT: Informācijas un komunikāciju tehnoloģija

LRG: Vietējās un reģionu pašvaldības

SDG: Ilgtspējīgās attīstības mērķi

STEM: Zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika

PREAMBULA

Eiropas Pašvaldību un reģionu padome, kas pārstāv Eiropas vietējās un reģionālās pašvaldības, sadarbībā ar tās biedriem un partneriem:

Atgādinot, ka Eiropas Kopienas un Savienības pamatā ir pamattiesības un brīvības, tostarp sieviešu un vīriešu līdztiesības un nediskriminācijas veicināšana, un ka Eiropas tiesību akti ir bijuši pamats šajā jomā sasniegtajam progresam Eiropā;

Nemot vērā starptautiskos un Eiropas tiesiskos regulējumus cilvēktiesību, sieviešu un vīriešu līdztiesības un nediskriminācijas jomā, jo īpaši:

- Starptautiskās Pašvaldību savienības deklarācija par sievietēm pašvaldībā (1998);
- ES Padomes 2000.gada 27.novembra Direktīvu 2000/78/EK, ar ko izveido vispārēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei nodarbinātībā un amatos;
- paaudžu vienlīdzības globālais paātrināšanas plāns (2021).
- Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju (1948);
- Konvenciju par visu veidu sieviešu diskriminācijas izskaušanu (1979);
- Pekinas deklarāciju un rīcības platformu (1995);
- ES Padomes ieteikumu par sieviešu un vīriešu līdzsvarotu dalību lēmumu pieņemšanas procesā (1996);
- rezolūcijas, kas pieņemtas 2000. gada Ģenerālās asamblejas 23. īpašajā sesijā (Pekina +5)
- ANO Drošības padomes rezolūciju 1325 par sievietēm, mieru un drošību (2000);
- Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (2000);
- Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija – pieņemta 2011.gadā);
- Eiropas Sociālo tiesību pīlāru (pieņemts 2017. gadā);
- ANO ilgtspējīgās attīstības mērķus, konkrēti 5. mērķi (2015);

Uzsverot Eiropas Padomes būtisko ieguldījumu cilvēktiesību, sieviešu un vīriešu līdztiesības un vietējās pašpārvaldes veicināšanā;

Nemot vērā, ka sieviešu un vīriešu līdztiesība nozīmē vēlmi rīkoties trīs papildinošos aspektos, proti: tiešās nevienlīdzības izskaušana, netiešās nevienlīdzības izskaušana un vienlīdzīgu un demokrātisku politisko, juridisko un sociālo struktūru attīstība;

Paužot nožēlu par pastāvīgo pretrunu starp tiesību uz vienlīdzību atzīšanu *de jure* un to reālu un efektīvu piemērošanu;

Nemot vērā, ka Eiropā vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir – un jāpilda– izšķiroša loma savu pilsoņu un iedzīvotāju vārdā, garantējot pamattiesības uz vienlīdzību – bez diskriminācijas – visām sievietēm un vīriešiem, visās jomās, par kurām pašvaldības ir atbildīgas;

Nemot vērā, ka sieviešu un vīriešu vienlīdzīga līdzdalība, pārstāvība un ietekme lēmumu pieņemšanas un vadošos amatos ir būtiska demokrātijai, ekonomikas attīstībai un ilgtspējīgai attīstībai;

ir izstrādājusi šo Eiropas Hartu par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē un ar šo aicina Eiropas vietējās un reģionālās valdības parakstīt un īstenot tās noteikumus.

I. DAĻA

Principi

Šīs Hartas par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē Parakstītāji atzīst šādus pamatprincipus, kas virza viņu rīcību:

1. Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir vienas no pamattiesībām

Šīs tiesības ir jāsteno vietējām un reģionālajām pašvaldībām visās jomās, par kurām atbild pašvaldības, un tās ietver arī pienākumu novērst jebkāda veida diskrimināciju neatkarīgi no tā, vai tā ir tieša vai netieša.

2. Lai nodrošinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, ir jārisina vairākas un savstarpēji saistītas diskriminācijas un nelabvēlīgas situācijas formas

Lai panāktu sieviešu un vīriešu līdztiesību, dzimumu līdztiesības centienos ir jāņem vērā un jārisina – no visaptverošas, sistēmiskas un strukturālas perspektīvas – tas, kā dzimums mijiedarbojas ar citiem faktoriem, piemēram, dzimumu, rasi, ādas krāsu, etnisko vai sociālo izcelsmi, ģenētiskajām iezīmēm, valodu, reliģiju vai pārliecību, politiskiem vai kādiem citiem uzskatiem, piederību nacionālajai minoritātei, īpašumu, dzimšanu, invaliditāti, vecumu vai dzimumu orientāciju.⁵

3. Līdzsvarota sieviešu un vīriešu līdzdalība un

pārstāvība lēmumu pieņemšanā ir demokrātiskas sabiedrības priekšnoteikums

Lai nodrošinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāveic visi atbilstošie pasākumi un jāpieņem piemērotas stratēģijas, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdzsvarotu pārstāvību un līdzdalību visās lēmumu pieņemšanas jomās.

4. Dzimumu stereotipu izskaušana ir būtiska, lai panāktu sieviešu un vīriešu līdztiesību

Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāveicina un jāstrādā, lai novērstu stereotipus un šķēršļus, kas ir sieviešu statusa un stāvokļa nevienlīdzības avots un kas ir arī izraisījuši sieviešu un vīriešu lomu nevienlīdzīgu novērtējumu politiskā, ekonomiskā, sociālā un kultūras ziņā.

5. Dzimumu līdztiesības perspektīvas integrācija visās vietējās un reģionālās valdības darbībās ir nepieciešama, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību

Izstrādājot politiku, metodes un instrumentus, kas ietekmē vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīvi, ir jāņem vērā dzimumu līdztiesības perspektīva, piemēram, izmantojot piemēru "dzimuma

⁵ Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants.

novērtēšanu”⁶, “dzimuma revīziju”⁷, “dzimumu līdztiesības integrētās pieejas”⁸ un “uz dzimumu līdztiesības balstītas budžeta veidošanas”⁹ metodes. Šajā nolūkā ir jāanalizē un jāņem vērā dažādu sieviešu grupu plašā pieredze vietējā dzīvē, tostarp viņu dzīves un darba apstākļos.

6. Pareizi izstrādāti un finansēti rīcības plāni un programmas ir būtiski instrumenti, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību

Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāizstrādā līdztiesības rīcības plāni un programmas, nodrošinot to īstenošanai nepieciešamos finanšu un cilvēkresursus.

Šie principi kopā veido III daļā izklāstīto pantu iepriekš minēto pamatu.

6 **Dzimuma novērtējums:** "Politikas instruments konkrēta politikas priekšlikuma pārbaudei, lai atklātu un novērtētu tā atšķirīgo ietekmi vai ietekmi uz sievietēm un vīriešiem, lai šo nelīdzsvarotību varētu novērst pirms priekšlikuma apstiprināšanas." (Avots: Eiropas Padome [2011]. Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu un tās paskaidrojuma raksts. Eiropas Padomes līgumu sērija Nr. 210.)

7 **Dzimuma revīzija:** "Novērtējums par to, cik lielā mērā dzimumu līdztiesība ir efektīvi institucionalizēta politikā, programmās, organizatoriskajās struktūrās un procesos (tostarp lēmumu pieņemšanas procesos) un attiecīgajos budžetos." (Avots: Eiropas Padome - Cilvēktiesību un juridisko lietu ģenerāldirektorāts [2009]. Dzimuma budžeta plānošana: Praktiskā īstenošana. Rokasgrāmatu sagatavojuši Šeila Kvinna)

8 **Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja:** "Dzimumu perspektīvas integrēšana ir process, kurā tiek novērtēta jebkuras plānotas darbības ietekme uz sievietēm un vīriešiem, tostarp likumdošana, politika vai programmas visās jomās un visos līmeņos. Tā ir stratēģija, lai padarītu sieviešu un vīriešu rūpes un pieredzi par neatņemamu dimensiju politikas un programmu izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā visās politiskajās, ekonomiskajās un sociālajās jomās, lai sievietes un vīrieši gūtu vienlīdzīgu labumu un netiktu iemūžināta nevienlīdzība. Galīgais mērķis ir panākt dzimumu līdztiesību." (Avots: Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts Dzimumu līdztiesības glosārijs un tēzauris)

9 **Dzimumu ziņā atbildīga budžeta veidošana:** "Budžetu novērtējums, kas balstīts uz dzimumiem, iekļaujot dzimumu līdztiesības perspektīvu visos budžeta procesa līmeņos un pārstrukturējot iepējumus un izdevumus, lai veicinātu dzimumu līdztiesību." (Avots: Eiropas Padome, 2009)

II. DAĻA

Hartas un tās saistību īstenošana

Ar šo Parakstītājs apņemas īstenot šīs Hartas noteikumus, veicot šādas specifiskas darbības:

- (1) Katrs šīs Hartas Parakstītājs saprātīgā termiņā pēc tās parakstīšanas datuma (ne ilgāk kā divus gadus) izstrādā un pieņem Līdztiesības rīcības plānu, kas tiks īstenots pēc tam.
- (2) Līdztiesības rīcības plānā ir izklāstīti Parakstītāja mērķi un prioritātes, visi pasākumi, ko tas plāno veikt, un resursi, kas jāpiešķir, lai Harta un tās saistības stātos spēkā. Plānā norāda arī ierosinātos īstenošanas termiņus. Gadījumā, ja Parakstītājam jau ir līdztiesības rīcības plāns, plāns ir jāpārskata, lai nodrošinātu, ka tajā tiek risināti atbilstošie jautājumi, uz kuriem attiecas šī Harta, tostarp tie, kas iekļauti 31.–39. pantā, kas tika pievienoti 2022. gadā.
- (3) Katrs Parakstītājs pirms līdztiesības rīcības plāna pieņemšanas plaši apspriežas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un pēc tam to plaši izplata. Tā arī regulāri publisko progresu ziņojumus par Plāna īstenošanu.
- (4) Katrs Parakstītājs pārskata savu Līdztiesības rīcības plānu, ja to prasa apstākļi, un izstrādā turpmāku plānu katram nākamajam periodam.
- (5) Katrs Parakstītājs principā apņemas palīdzēt uzraudzīt Hartas īstenošanas progresu, sadarbojoties novērtēšanas sistēmā, kas izmanto šim nolūkam izstrādātos rādītājus¹⁰, un veicināt vietējo un reģionālo pašvaldību savstarpējo mācīšanos visā Eiropā par efektīviem līdzekļiem, lai panāktu dzimumu līdztiesību savās teritorijās. Šim nolūkam Parakstītāji dara pieejamus savus līdztiesības rīcības plānus un citus attiecīgos publiskos materiālus.
- (6) Katrs Parakstītājs rakstiski informē Eiropas Pašvaldību un reģionu padomi par Hartas parakstīšanas faktu, norādot tās parakstīšanas datumu, kā arī kontaktpunktu turpmākai sadarbībai saistībā ar Hartu un tās ieviešanu.

¹⁰ <https://bit.ly/IndicatorToolEN>

III. DAĻA

Demokrātiskā atbildība

1. pants - Politiskās saistības

- (1) Parakstītājs atzīst, ka sieviešu un vīriešu tiesības uz vienlīdzību ir demokrātijas pamatnosacījums un ka demokrātiska sabiedrība nevar atļauties ignorēt sieviešu prasmes, zināšanas, pieredzi un radošumu visā to dažādībā. Attiecīgi tam, balstoties uz vienlīdzības principu, jānodrošina dažādu sfēru un dažādu vecuma grupu sieviešu iekļaušana, pārstāvība un iesaistīšana visās politisko un sabiedrisko lēmumu pieņemšanas jomās.
- (2) Līdz ar to Parakstītājs kā demokrātiski ievēlētā institūcija, kas ir atbildīga par savu iedzīvotāju un teritorijas labklājības veicināšanu, apņemas veicināt un sekmēt šo tiesību praktisko piemērošanu visās savās darbības jomās, kas ir neatņemama tās kā demokrātiskā līdera loma vietējai sabiedrībai, pakalpojumu sniedzējam un komisāram, plānotājam un regulatoram, kā arī kā darba devējam.

Politiskā loma

2. pants - Politiskā pārstāvniecība

- (1) Parakstītājs atzīst sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības balsot, kandidēt vēlēšanās un ieņemt vēlētus amatus.
- (2) Parakstītājs atzīst sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības piedalīties politikas veidošanā un īstenošanā, ieņemt valsts amatus un pildīt visas valsts funkcijas visos valdības līmeņos.
- (3) Parakstītājs atzīst līdzsvarotas pārstāvības principu jebkurā un visās vēlētajās un publiskajās lēmēj institūcijās.
- (4) Parakstītājs apņemas veikt visus saprātīgos pasākumus, lai ievērotu iepriekš minētās tiesības un principus, tostarp:
 - iedrošināt sievietes reģistrēties balsošanai, izmantot savas individuālās balsstiesības un kandidēt uz valsts amatu;
 - iedrošināt politiskās partijas un grupas pieņemt un īstenot sieviešu un vīriešu līdzsvarotas pārstāvības principu;
 - šajā nolūkā iedrošināt politiskās partijas un grupas veikt visus likumīgos pasākumus, tostarp, ja tas tiek uzskatīts par vajadzīgu, noteikt kvotas, lai palielinātu to sieviešu skaitu, kuras tiek izvēlētas par kandidātēm un tādējādi, iespējams, tiks ievēlētas;
 - pašregulēt savas procedūras un uzvedības standartus, lai nodrošinātu, ka potenciālie kandidāti un ievēlētie pārstāvji netiek atturēti no nevēlamas uzvedības un valodas vai uzmākšanās;
 - tādu pasākumu pieņemšana, kas ļauj ievēlētajiem pārstāvjiem saskaņot privāto, darba un sabiedrisko dzīvi; piemēram, nodrošinot, ka grafiki, darba metodes

un apgādājamās aprūpes pieejamība ļauj pilnībā piedalīties visiem ievēlētajiem pārstāvjiem;

- (5) Parakstītājs apņemas veicināt un piemērot līdzsvarotas pārstāvības principu savās lēmumu pieņemšanas un konsultatīvajās struktūrās, kā arī iecelšanā ārējās struktūrās.

Tomēr, cenšoties panākt līdzsvarotu sieviešu un vīriešu pārstāvību, Parakstītājs īsteno iepriekšminēto, pamatojoties uz mazākumtautības dzimumam ne mazāk labvēlīgu pamatu kā esošais dzimumu līdzsvars.

- (6) Parakstītājs arī apņemas nodrošināt, lai visi sabiedriskie un politiskie amati, neatkarīgi no tā, vai tie ir iecelti vai pienācīgi ievēlēti, nekādā veidā – principā vai praksē – netiktu ierobežoti vai uzskatīti par tādiem, kas rezervēti tikai vienam dzimumam stereotipiskas attieksmes rezultātā.

3. pants - Līdzdalība politiskajā un pilsoniskajā dzīvē

- (1) Parakstītājs atzīst, ka pilsoņu tiesības piedalīties sabiedrisko jautājumu kārtošanā ir demokrātijas pamatprincips un ka sievietēm un vīriešiem ir tiesības vienlīdzīgi piedalīties sava reģiona, pašvaldības un vietējās sabiedrības pārvaldībā un sabiedriskajā dzīvē.

- (2) Attiecībā uz dažādām sabiedrības līdzdalības formām, kas pieejamas, lai iesaistītos kopienas jautājumos, piemēram, konsultatīvās komitejas, apkaimes padomes, e-līdzdalība vai līdzdalības plānošanas uzdevumos, Parakstītājs apņemas nodrošināt, lai tie ļautu sievietēm un vīriešiem vienādi piedalīties praksē.

Gadījumos, kad esošie līdzdalības līdzekļi šādu vienlīdzību nepieļauj, Parakstītājs apņemas izstrādāt un izmēģināt jaunas metodes.

- (3) Parakstītājs apņemas veicināt sieviešu un vīriešu no visām sabiedrības daļām, jo īpaši no mazākumtautību grupām, kuras citādi varētu tikt atstumtas, aktīvu līdzdalību savā politiskajā un pilsoniskajā dzīvē.

4. pants - Sabiedrības apņemšanās nodrošināt vienlīdzību

(1) Parakstītājs kā savas kopienas un teritorijas demokrātiskais vadītājs un pārstāvis uzņemas oficiālu publisku apņemšanos ievērot sieviešu un vīriešu līdztiesības principu vietējā dzīvē, tostarp:

- paziņojumu par šīs Hartas parakstīšanu, ko parakstījis Parakstītājs pēc debatēm un teksta pieņemšanas tā augstākajā pārstāvniecības struktūrā;
- apņemšanos pildīt savas saistības saskaņā ar šo Hartu un regulāri publiski ziņot par līdztiesības rīcības plāna īstenošanas gaitu, vajadzības gadījumā izmantojot šim nolūkam izstrādāto Hartas rādītāju instrumentu kopumu;
- apņemšanās, ka Parakstītājs un tā ievēlētie locekļi ievēros un uzturēs labas uzvedības normas attiecībā uz dzimumu līdztiesību;

(2) Parakstītājs izmanto savas demokrātiskās pilnvaras, lai mudinātu citas politiskās un valsts iestādes, kā arī privātās struktūras un pilsoniskās sabiedrības organizācijas pieņemt darbības, kas praksē nodrošina sieviešu un vīriešu līdztiesības tiesības.

5. pants - Sadarbība ar partneriem līdztiesības veicināšanai

(1) Parakstītājs apņemas sadarboties ar visiem saviem partneriem – no valsts un privātā sektora, īpaši ar saviem sociālajiem partneriem, kā arī ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp sieviešu organizācijām un citiem valdības līmeņiem – lai veicinātu lielāku sieviešu un vīriešu līdztiesību visos dzīves aspektos tā orbitā.

(2) Parakstītājs, izstrādājot un pārskatot savus līdztiesības rīcības plānus vai citus svarīgus ar līdztiesību saistītus jautājumus, apspriedīsies ar savām partnerstruktūrām un organizācijām, tostarp sociālajiem partneriem.

6. pants - Vēršanās pret stereotipiem

- (1) Parakstītājs apņemas vērsties pret un, ciktāl iespējams, novērst aizspriedumus, praksi un valodas un tēlu izmantošanu, kas balstās uz ideju par kāda dzimuma pārākumu vai mazvērtību vai uz dzimumu stereotipiem.
- (2) Šajā nolūkā Parakstītājs nodrošina, ka tā publiskā un iekšējā saziņa pilnībā atbilst šīm saistībām un veicina pozitīvu dzimumu tēlu un piemērus.
- (3) Parakstītājs arī iesaista savus darbiniekus, izmantojot apmācību un citus līdzekļus, lai palīdzētu identificēt un novērst neapzinātus aizspriedumus, stereotipisku attieksmi un uzvedību, kā arī reglamentē uzvedības standartus šajā sakarā.
- (4) Parakstītājs veic pasākumus un kampaņas, lai palielinātu izpratni par dzimumu normu un stereotipu kaitīgo ietekmi uz sieviešu un vīriešu līdztiesības sasniegšanu.

7. pants – Laba pārvaldība un konsultācijas

- (1) Parakstītājs atzīst sieviešu un vīriešu tiesības uz to, ka viņu lietas tiek risinātas vienlīdzīgi, objektīvi, godīgi un saprātīgā termiņā, tostarp:
 - Tiesības tikt uzklausiņam, pirms tiek pieņemts jebkurš individuāls lēmums, kas varētu viņus negatīvi ietekmēt;
 - Iestādes pienākums pamatot savus lēmumus;
 - Tiesības uz būtisku informāciju par jautājumiem, kas viņus skar.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka, īstenojot visas savas kompetences, tās politikas un lēmumu pieņemšanas kvalitāte, visticamāk, tiks uzlabota, ja visiem, kurus tas varētu ietekmēt, veidošanās posmā būs iespēja ar viņiem apspriesties, un ka ir būtiski, lai sievietēm un vīriešiem praksē tiktu nodrošināta vienlīdzīga piekļuve svarīgai informācijai, kā arī vienlīdzīgas iespējas atbildēt.
- (3) Tādēļ Parakstītājs apņemas veikt šādas darbības, ja tas var būt nepieciešams:
 - Nodrošināt, ka jebkurā informācijas sniegšanas sistēmā tiek ņemtas vērā dažādu sieviešu un vīriešu grupu vajadzības, tostarp dažādas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pieejamības pakāpes;
 - Nodrošinot, ka konsultāciju gadījumā tie, kuru viedoklis citādi būtu vismazāk uzklausiņts, var vienlīdzīgi piedalīties konsultāciju procesā, tostarp veicot likumīgas pozitīvas darbības, lai to panāktu;
 - Ja nepieciešams, atsevišķu konsultāciju veikšana sievietēm.

Vispārējā vienlīdzības sistēma

8. pants – Vispārējās saistības

- (1) Parakstītājs, īstenojot visas savas kompetences, atzīst, ievēro un veicina attiecīgās sieviešu un vīriešu līdztiesības tiesības un principus visā to daudzveidībā, kā arī apkaro nelabvēlīgu stāvokli un diskrimināciju, kas saistīta ar dzimumu.
- (2) Šajā Hartā noteiktās saistības attiecas uz Parakstītāju tikai tiktāl, ciktāl tās vai attiecīgie to aspekti ietilpst tā juridisko pilnvaru ietvaros.

9. pants – dzimuma novērtējums

- (1) Parakstītājs apņemas katrā no savām kompetences jomām veikt dzimuma novērtējumus, kā noteikts šajā pantā
- (2) Šim nolūkam Parakstītājs apņemas saskaņā ar savām prioritātēm, resursiem un termiņiem izstrādāt programmu savu dzimuma izvērtējumu īstenošanai, kas jāiekļauj vai jāņem vērā tā Līdztiesības rīcības plānā.
- (3) Dzimuma novērtējumos attiecīgā gadījumā iekļauj šādas darbības:
 - Pārskatot esošo politiku, procedūras, praksi un modeļus un lietošanas apjomus, lai novērtētu, vai tie atklāj jebkādu diskrimināciju vai netaisnību, vai tie ir balstīti uz dzimuma stereotipiem un vai tajos ir pienācīgi ņemtas vērā sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības visu to dažādību;
 - Pārskatot resursu, finanšu un citu, piešķiršanu iepriekšminētajiem mērķiem;
 - Nosakot prioritātes un, ja nepieciešams, mērķus, lai risinātu attiecīgos šajos pārskatos atklātos jautājumus un panāktu pamanāmus uzlabojumus pakalpojumu sniegšanā;
 - Laicīgi izvērtēt visus būtiskos priekšlikumus jaunām vai grozītām politikām, procedūrām un izmaiņām resursu piešķiršanā, lai novērtētu to iespējamo ietekmi uz sievietēm un vīriešiem, un visus galīgos lēmumus pieņemot, ņemot vērā šo novērtējumu;
 - Ņemot vērā to personu vajadzības un intereses, kuras saskaras ar dažāda veida diskrimināciju vai nelabvēlīgu stāvokli.

10. pants – vairākas un savstarpēji saistītas diskriminācijas vai nelabvēlīgas situācijas formas

- (1) Parakstītājs atzīst, ka diskriminācija jebkāda pamata dēļ, piemēram, dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko pazīmju, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai citu uzskatu, piederības nacionālajai minoritātei, īpašuma, dzimšanas, invaliditātes, vecuma vai seksuālā orientācija ir aizliegta.
- (2) Parakstītājs arī atzīst, ka, neraugoties uz šo aizliegumu, daudzas sievietes un vīrieši saskaras ar vairākām un savstarpēji saistītām diskriminācijas vai nelabvēlīgas ietekmes formām, tostarp sociālekonomiskiem nelabvēlīgiem apstākļiem, kas tieši ietekmē viņu spēju izmantot citas šajā Hartā noteiktās un minētās tiesības.
- (3) Parakstītājs aņemas, īstenojot savas kompetences, veikt visas saprātīgās darbības, lai cīnītos pret vairāku un savstarpēji krustenisku diskriminācijas vai nelabvēlīgu

apstākļu ietekmi, proti:

- nodrošināt, ka tās līdztiesības rīcības plānā un dzimumu līdztiesības novērtējumos tiek risināti jautājumi par daudzveidīgām un krusteniskām diskriminācijas vai nelabvēlīgām situācijām;
- nodrošināt, ka, veicot darbības vai pasākumus saistībā ar citiem šīs Hartas pantiem, tiek ņemti vērā jautājumi, kas izriet no vairākiem un savstarpēji saistītiem diskriminācijas vai neizdevīguma veidiem;
- veicot sabiedrības informēšanas kampaņas, lai cīnītos pret stereotipiem un veicinātu vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem, kuri var būt pakļauti daudzveidīgai un savstarpēji saistītai diskriminācijai vai nelabvēlīgai situācijai;
- ieviešot īpašus pasākumus, lai apmierinātu migrantu sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības.

Darba devēja loma

11. pants - Dzimumu līdztiesība darba vietā

- (1) Parakstītājs savā kā darba devēja lomā atzīst sieviešu un vīriešu līdztiesības attiecībā uz visiem nodarbinātības aspektiem, tostarp darba organizāciju un darba apstākļiem.
- (2) Parakstītājs atzīst tiesības uz profesionālās, sociālās un privātās dzīves saskaņošanu un tiesības uz cieņu un drošību darba vietā.
- (3) Parakstītājs apņemas veikt visus saprātīgos pasākumus, tostarp pozitīvas darbības, kas ietilpst tās juridisko pilnvaru ietvaros, lai atbalstītu iepriekš minētās tiesības.
- (4) Iespējamie pasākumi, kas minēti 3. punktā, ir šādi:
- (a) Atbilstošas politikas un procedūru izvērtējums saistībā ar nodarbinātību tās organizācijā un līdztiesības rīcības plāna nodarbinātības sadaļas izstrādi un ieviešanu, lai saprātīgā laika posmā novērstu nevienlīdzību, un aptverot *cita starpā*:
- Vienāda samaksa, tai skaitā vienāda samaksa par vienādu darbu
 - Darba samaksas, atalgojuma, algu sistēmu un pensiju pārskatīšanas noteikumi
 - Pasākumi, kas nodrošina godīgas un caurskatāmas paaugstināšanas un karjeras izaugsmes iespējas
 - Pasākumi, kas nodrošina sieviešu un vīriešu līdzsvarotu pārstāvību visos līmeņos un jo īpaši novērš jebkādu nelīdzsvarotību augstākā līmeņa vadības līmenī
 - Pasākumi, kas novērš jebkādu darba segregāciju dzimuma dēļ un mudina darbiniekus uzņemties netradicionālu darbu
- Pasākumi, kas nodrošina godīgu un objektīvu pieņemšanu darbā
 - Pasākumi, kas nodrošina atbilstošus, veselīgus un drošus darba apstākļus
- (b) Darbinieku konsultāciju procedūras, tostarp viņu arodbiedrības, kas nodrošina sieviešu un vīriešu līdzsvarotu dalību jebkurā konsultāciju vai sarunu grupā.
- (c) Nepārprotami iebilst pret jebkāda veida ļaunprātīgu izmantošanu, seksuālu uzbrūkšanu vai vardarbību darba vietā, tostarp tiešsaistē tāldarba laikā, nepārprotami paziņojot, ka šāda uzvedība ir nepieņemama, kā arī palielinot izpratni, atbalstot upurus un ieviešot un īstenojot pārredzamu politiku,
- (d) Pāreja uz darbaspēku, kas atspoguļo vietējo iedzīvotāju sociālo, ekonomisko un kultūras daudzveidību visos organizācijas līmeņos
- (e) Atbalsts profesionālās, sociālās un privātās dzīves saskaņošanai:
- ieviešot politiku, kas vienojas par darba laika korekcijām un darbinieku apgādājamās aprūpes pasākumiem;
 - mudinot vīriešus izmantot tiesības uz atvaļinājumu, lai rūpētos par apgādājamajiem, tostarp bērna kopšanas atvaļinājumu.

Publiskie iepirkumi un līgumi

12. pants - Publiskie iepirkumi un līgumi

- (1) Parakstītājs atzīst, ka, veicot uzdevumus un pienākumus, kas saistīti ar publisko iepirkumu, tostarp līgumus par preču piegādi, pakalpojumu sniegšanu vai darbu veikšanu, tā pienākums ir stratēģiski veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka šī atbildība ir īpaši svarīga gadījumos, kad būtiska pakalpojuma sniegšana sabiedrībai, par ko Parakstītājs paliek atbildīgs saskaņā ar likumu, tiek uzdots citai juridiskajai personai pēc līguma. Šādos gadījumos Parakstītājs nodrošina, ka juridiskā persona, kurai piešķirtas līguma slēgšanas tiesības (neatkarīgi no īpašumtiesību veida), uzņemas tādu pašu atbildību dzimumu līdztiesības nodrošināšanā vai veicināšanā, kā tad, ja Parakstītājs sniegtu pakalpojumu tieši.
- (3) Turklāt Parakstītājs apņemas, kad vien uzskata par vajadzīgu, veikt šādas darbības:
- (a) pirms jebkura nozīmīga līguma noslēgšanas tā apsver attiecīgās dzimumu līdztiesības sekas, kā arī potenciālās iespējas veicināt līdztiesību likumīgi;
 - (b) nodrošināt, ka līguma specifikācijās tiek ņemti vērā paredzamā līguma dzimumu līdztiesības mērķi;
 - (c) nodrošināt, ka arī iespējamā līguma noteikumos un nosacījumos ir ņemti vērā un atspoguļoti šie mērķi;
 - (d) izmantot pilnvaras, kas piešķirtas saskaņā ar Eiropas Savienības publiskā iepirkuma tiesību aktiem¹¹, lai izstrādātu darbības nosacījumus, ņemot vērā sociālos apsvērumus;
 - (e) nodrošināt, ka darbinieki vai padomdevēji, kas ir atbildīgi par publiskā iepirkuma uzdevumiem un līgumu slēgšanu, saņem visu atbilstošo informāciju, tostarp apmācību veidā, par valsts iepirkumu, kas atbilst dzimumu līdztiesībai (GRPP) un dzimumu līdztiesības dimensiju savā darbā
 - (f) nodrošināt, ka pamatlīguma nosacījumos ir ietverta prasība, ka visiem apakšuzņēmējiem arī jāievēro visi piemērojamie pienākumi dzimumu līdztiesības veicināšanai.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un Direktīvas 2004/18/EK atcelšanu Teksts attiecas uz EEZ.

Pakalpojuma sniegšanas loma

13. pants - Izglītība un mūžizglītība

- (1) Parakstītājs atzīst ikviena tiesības uz izglītību un turklāt atzīst ikviena tiesības uz piekļuvi profesionālajai un tālākizglītībai. Parakstītājs atzīst formālās un neformālās izglītības būtisko lomu visos dzīves posmos, nodrošinot patiesu iespēju vienlīdzību, nodrošinot būtiskas dzīves un darba prasmes un paverot jaunas profesionālās un profesionālās izaugsmes iespējas.
- (2) Parakstītājs savas kompetences ietvaros apņemas nodrošināt vai veicināt vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai un profesionālajai un tālākizglītībai visu vecumu sievietēm un vīriešiem visās viņu dažādībās.
- (3) Parakstītājs atzīst nepieciešamību izskaust dzimumu stereotipus attiecībā uz sievietēm un vīriešiem lomām visos izglītības veidos. Lai to panāktu, tā apņemas veikt vai veicināt, ja nepieciešams un savas kompetences un pienākumu ietvaros, šādus pasākumus:
 - Izglītības materiālu, skolu mācību programmu un citu izglītības programmu un mācību metožu pārskatīšana, lai nodrošinātu, ka tās cīnās pret stereotipiskām attieksmēm un praksi;
 - Īpašu darbību veikšana, lai veicinātu netradicionālu karjeras izvēli;
 - Konkrēta komponentu iekļaušana pilsoniskās un pilsoniskās izglītībasursos, kas uzsver sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgas līdzdalības nozīmi demokrātiskajos procesos.
- (4) Parakstītājs atzīst, ka autoritātes skolās un citās izglītības iestādēs ir ietekmīgi agrīnie modeļi bērniem un jauniešiem. Tāpēc tā apņemas veicināt sievietēm un vīriešiem līdzsvarotu pārstāvību visos skolas vadības un pārvaldības līmeņos.

14. pants - Veselība

(1) Parakstītājs atzīst ikviena tiesības uz augstiem fiziskās un garīgās veselības standartiem un apliecina, ka kvalitatīvas veselības aprūpes, ārstniecības un profilaktiskās veselības aprūpes pieejamība sievietēm un vīriešiem visā to dažādībā ir būtiska šo tiesību īstenošanai.

(2) Parakstītājs atzīst, ka, cenšoties nodrošināt vienlīdzīgas iespējas sievietēm un vīriešiem baudīt augstus veselības standartus, medicīnas un veselības aprūpes pakalpojumi nedrīkst ignorēt viņu īpašās vajadzības. Turklāt tiek atzīts, ka šīs atšķirības izriet ne tikai no bioloģiskām atšķirībām, bet arī no atšķirībām dzīves un darba apstākļos, kā arī no dzimumu stereotipiem un pieņēmumiem.

(3) Parakstītājs apņemas veikt visas saprātīgās darbības saskaņā ar savām kompetencēm un pienākumiem, lai veicinātu un nodrošinātu visaugstāko labas veselības līmeni visiem saviem pilsoņiem. Šim nolūkam Parakstītājs apņemas attiecīgi veikt vai veicināt šādus pasākumus:

- Uz dzimumu līdztiesību balstītas pieejas iekļaušanu veselības un medicīnas pakalpojumu plānošanā, resursos un sniegšanā;
- Nodrošinot, ka veselības veicināšanas pasākumos, tostarp tādos, kas atbalsta veselīgu uzturu un vingrojumu nozīmi, tiek atzīts, ka sieviešu un vīriešu vajadzības un attieksme var atšķirties;
- Nodrošināt, ka veselības aprūpes darbinieki, tostarp tie, kas ir iesaistīti veselības veicināšanā, apzinās veidus, kādos dzimums var ietekmēt medicīnisko un veselības aprūpi, kā arī apzinās, ka sievietes un vīrieši šo aprūpi var izjust atšķirīgi;

- nodrošināt sievietēm un vīriešiem piekļuvi uz pierādījumiem balstītai un zinātniskai informācijai par veselību;

15. pants - Sociālā aprūpe un pakalpojumi

- (1) Parakstītājs atzīst, ka ikvienam ir tiesības uz būtiskiem sociālajiem pakalpojumiem un nepieciešamības gadījumā uz sociālo palīdzību.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka sievietēm un vīriešiem var būt atšķirīgas vajadzības, kas var izrietēt no atšķirībām viņu sociālajos un ekonomiskajos apstākļos - un citiem faktoriem -, kā arī pieredzes, kas saistīta ar savstarpēji saistītiem diskriminācijas un nevienlīdzības veidiem. Līdz ar to, lai nodrošinātu sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgu piekļuvi sociālajai aprūpei un sociālajiem pakalpojumiem, Parakstītājs veiks visus saprātīgos pasākumus, lai:
 - Iekļautu uz dzimumu balstītu un starpnozaru pieeju sociālās aprūpes un sociālo pakalpojumu plānošanā (tostarp datu vākšanā), resursos un sniegšanā;
 - Nodrošināt, ka sociālās aprūpes un sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistītās personas atzīst un izprot veidus, kā dzimums var ietekmēt šos pakalpojumus, ņemot vērā atšķirīgos veidus, kā sievietes un vīrieši var saņemt šo aprūpi;

16. pants - Bērnu aprūpe

- (1) Parakstītājs atzīst būtisko lomu, kāda ir pieejamai, kvalitatīvai un par pieņemamu cenu pieejamai bērnu aprūpei, kas pieejama visiem vecākiem un aprūpētājiem neatkarīgi no viņu finansiālā stāvokļa, veicinot patiesu sieviešu un vīriešu līdztiesību un ļaujot viņiem saskaņot darbu, sabiedrisko un privāto dzīvi. Parakstītājs arī pilnībā novērtē ieguldījumu, ko šāda bērnu aprūpe sniedz vietējās kopienas un sabiedrības ekonomiskajā un sociālajā dzīvē un struktūrā.
- (2) Parakstītājs apņemas šādas bērnu aprūpes nodrošināšanu un veicināšanu tieši vai ar citu pakalpojumu sniedzēju starpniecību padarīt par vienu no savām prioritātēm. Tā arī apņemas mudināt citus nodrošināt šādu bērnu aprūpi, tostarp vietējo darba devēju sniegtu bērnu aprūpi vai atbalstu tai.
- (3) Parakstītājs arī atzīst, ka bērnu audzināšana prasa atbildības sadali starp vīriešiem un sievietēm un sabiedrību kopumā, un apņemas apstrīdēt dzimumu stereotipus, saskaņā ar kuriem bērnu aprūpe tiek uzskatīta par galvenokārt sieviešu uzdevumu vai pienākumu.

17. pants – Citu apgādājamo aprūpe

- (1) Parakstītājs atzīst, ka sievietēm un vīriešiem var būt pienākumi rūpēties par apgādājamiem, kas nav bērni, un ka šādi pienākumi var ietekmēt viņu spēju pilnībā piedalīties ekonomiskajā un sociālajā dzīvē.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst, ka šie aprūpes pienākumi nesamērīgi gulstas uz sievietēm un tādējādi rada šķērslī dzimumu līdztiesībai.
- (3) Parakstītājs apņemas novērst šo nevienlīdzību, vajadzības gadījumā veicot šādas darbības:
 - Par vienu no prioritātēm noteikt un veicināt pieejamu, kvalitatīvu un cenas ziņā pieņemamu aprūpi apgādājamiem tieši vai ar citu pakalpojumu sniedzēju starpniecību;
 - Atbalsta sniegšana un iespēju veicināšana tiem, kas piedzīvo sociālo izolāciju viņu aprūpes pienākumu rezultātā;
 - Kampanju rīkošana, lai cīnītos pret stereotipu, kas paredz, ka rūpes par apgādājamiem galvenokārt gulstas uz sievietēm.

18. pants – Sociālā iekļaušana

- (1) Parakstītājs atzīst, ka ikvienam ir tiesības uz aizsardzību pret nabadzību un sociālo atstumtību, kā arī to, ka sievietēm kopumā ir lielāka iespēja piedzīvot sociālo atstumtību nekā vīriešiem, jo viņu nevienlīdzīga pieeja resursiem, precēm, pakalpojumiem un iespējām.
- (2) Tāpēc Parakstītājs apņemas veikt pasākumus kā daļu no vispārējas koordinētas pieejas, kas aptver visu tā pakalpojumu un darbību klāstu, un sadarbojoties ar sociālajiem partneriem, lai:
 - Veicinātu efektīvu piekļuvi nodarbinātībai, mājoklim, apmācībai, izglītībai, kultūrai, informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (IKT), sociālajai un medicīniskajai palīdzībai visiem, kas dzīvo vai riskē dzīvot sociālās atstumtības vai nabadzības situācijā gan laukos, gan pilsētās;
 - Atzīt to sieviešu īpašās vajadzības un situāciju, kuras saskaras ar sociālo atstumtību, īpašu uzmanību pievēršot jebkādam savstarpēji saistītām iezīmēm;
 - Veicināt migrantu sieviešu un vīriešu integrāciju, ņemot vērā viņu īpašās vajadzības.

19. pants - Mājoklis

- (1) Parakstītājs atzīst tiesības uz mājokli un apliecina, ka piekļuve labas kvalitātes mājoklim ir viena no svarīgākajām cilvēku vajadzībām, kas ir būtiska indivīda un ģimeņu veselībai un labklājībai.
- (2) Parakstītājs arī atzīst, ka sievietēm un vīriešiem bieži ir īpašas un atšķirīgas vajadzības attiecībā uz mājokli, kas ir pilnībā jāņem vērā, tostarp tas, ka:
 - (a) Sievietēm vidēji ir grūtāk nodrošināt ienākumus un resursus nekā vīriešiem, tāpēc viņām ir nepieciešams mājoklis, kas vairāk atbilst viņu iespējām atļauties;
 - (b) Lielākajā daļā nepilno ģimeņu mājsaimniecības galvas ir sievietes, tāpēc viņām ir lielāka nepieciešamība pēc sociālā mājokļa vai palīdzības mājokļa iegādei;
 - (c) Neaizsargāti vīrieši bieži vien ir nesamērīgi pārstāvēti starp bezpajumtniekiem;
- (3) Parakstītājs attiecīgi apņemas:
 - (a) Nodrošināt vai veicināt ikvienam atbilstoša izmēra un standarta (tostarp energoefektivitātes) kvalitatīvu mājokļu pieejamību piemērotā dzīves vidē ar pieejamiem būtiskiem pakalpojumiem;
 - (b) Veikt pasākumus, lai novērstu bezpajumtniecību, un jo īpaši sniegt palīdzību bezpajumtniekiem atbilstoši nepieciešamības, neaizsargātības kritērijiem un nediskriminācijas principam;
 - (c) Samērīgi ar savām pilnvarām palīdzēt padarīt mājokļa cenu pieejamu tiem, kam nav atbilstošu līdzekļu;
- (4) Parakstītājs arī apņemas nodrošināt vai veicināt sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības būt sava mājokļa īrniekiem, īpašniecēm vai cita veida īpašuma turētājiem un šajā nolūkā izmantot savas pilnvaras vai ietekmi, lai arī sievietēm nodrošinātu vienlīdzīgas tiesības pieeja hipotēkām un cita veida finansiālai palīdzībai un kredītam mājokļa nodrošināšanai.

20. pants - Kultūra, sports un atpūta

- (1) Parakstītājs atzīst ikviena tiesības piedalīties kultūras dzīvē un baudīt mākslu.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst sporta lomu sabiedrības dzīves veicināšanā un tiesību uz veselību aktualizēšanā, kā norādīts 14. pantā. Tajā arī atzīts, ka dažādām sieviešu un vīriešu grupām ir tiesības uz vienlīdzīgu piekļuvi kultūras, atpūtas un sporta aktivitātēm un iespējām.
- (3) Parakstītājs atzīst, ka sievietēm un vīriešiem var būt atšķirīga pieredze un intereses saistībā ar kultūru, sportu un atpūtu un ka tās var būt dzimumu stereotipu, attieksmes, normu un darbību rezultāts, un tādējādi aņņemas veikt vai veicināt pretpasākumus, pēc vajadzības, tostarp:
 - Nodrošināt sievietēm un vīriešiem, zēniem un meitenēm vienlīdzīgu sporta, atpūtas un kultūras iespēju un aktivitāšu nodrošinājuma līmeni un piekļuvi tiem;
 - aicināt sievietes un vīriešus, zēnus un meitenes vienlīdzīgi piedalīties visa veida sporta un kultūras pasākumos, tostarp tajās, kuras tradicionāli uzskata par galvenokārt "sieviešu" vai "vīriešu" pasākumiem;
 - Aicināt māksliniekus un kultūras un sporta asociācijas veicināt tādas kultūras un sporta aktivitātes, kas izaiicina dzimumu stereotipus par sievietēm un vīriešiem;
 - Aicināt publisko bibliotēku pakalpojumus apstrīdēt dzimumu stereotipus savā grāmatu izvēlē, katalogos un citos materiālos, kā arī savos reklāmas pasākumos.

21. pants – Drošība

- (1) Parakstītājs atzīst katras sievietes un vīrieša tiesības uz personas drošību un pārvietošanās brīvību un apzinās, ka šīs tiesības nevar brīvi vai līdzvērtīgi īstenot, ja sievietes vai vīrieši ir vai uzskata sevi par nedrošiem vai nedrošiem neatkarīgi no tā, vai privātais vai publiskais domēns.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst, ka sievietes un vīrieši, daļēji atšķirīgu pienākumu vai dzīvesveida dēļ, bieži saskaras ar atšķirīgām drošības un drošuma problēmām, kas ir jārisina.
- (3) Tāpēc Parakstītājs aņņemas:
 - (a) pieņemt dzimumu perspektīvu, analizējot statistiku par incidentu (tostarp smagu noziegumu pret individu) apjomu un modeļiem, kas ietekmē sieviešu un vīriešu drošību, un izmērīt baiļu līmeni un raksturu no noziegumiem vai citiem nedrošības avotiem;
 - (b) izstrādāt un īstenot stratēģijas, politiku un darbības, kas uzlabo sieviešu un vīriešu praktisko drošību, piemēram, uzlabojot vietējās vides stāvokli vai dizainu (piemēram, transporta mezglus, autostāvvietas, ielu apgaismojumu) vai precizējot policijas un saistītos pakalpojumus, tādējādi cenšoties uzlabot atšķirīgo, bet kopīgo priekšstatu par drošības un drošuma trūkumu.

22. pants – Vardarbība dzimuma dēļ

- (a) Parakstītājs atzīst, ka ar dzimumu saistīta vardarbība nesamērīgi ietekmē sievietes un meitenes, ir cilvēka pamattiesību pārkāpums un aizskar cilvēka cieņu un fizisko un emocionālo integritāti.
- (b) Parakstītājs atzīst, ka uz dzimumu balstīta vardarbība ir vardarbības izdarītāja idejas izpaušme par viena dzimuma pārkāpumu pār otru asimetrisku varas attiecību kontekstā, kas sakņojas ilgstošās sociālajās konstrukcijās.
- (c) Tāpēc Parakstītājs apņemas izveidot un stiprināt politiku un darbības, kas noraida vardarbību dzimuma dēļ, savas kompetences ietvaros un saskaņā ar to, proti:
- Īpašu atbalsta struktūru nodrošināšana vai palīdzība cietušajiem;
 - Pieejamas publiskas informācijas sniegšana par reģionā pieejamo palīdzību katrā no vietējām visbiežāk lietotajām valodām
 - Nodrošināt profesionāla personāla apmācību, kas nepieciešama upuru identificēšanai un atbalstam;
 - Efektīvas koordinācijas nodrošināšana starp attiecīgajiem dienestiem, piemēram, policiju, veselības un mājokļu iestādēm;
 - Izpratnes veicināšanas kampaņu un izglītojošu programmu veicināšana, kas paredzētas potenciālajiem un faktiskajiem upuriem un/vai vainīgajiem.

23. pants – Cilvēku tirdzniecība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka cilvēku tirdzniecības noziegums, kas nesamērīgi ietekmē meitenes un sievietes, ir cilvēka pamattiesību pārkāpums un cilvēka cieņas un fiziskās un emocionālās integritātes pārkāpums.
- (2) Parakstītājs apņemas izveidot un stiprināt politiku un darbības, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tostarp attiecīgā gadījumā:
- Informācijas un izpratnes veidošanas kampaņas;
 - Mācību programmas profesionāliem darbiniekiem, kas ir atbildīgi par upuru identificēšanu un atbalstīšanu;
 - Pasākumi pieprasījuma mazināšanai;
 - Piemēroti pasākumi, lai palīdzētu cietušajiem, tostarp piekļuve medicīniskajai aprūpei, piemērots un drošs mājoklis un valodas palīdzība.

Plānošana un ilgtspējīga attīstība

24. pants – Ilgtspējīga attīstība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka, plānojot un izstrādājot savas teritorijas nākotnes stratēģijas, pilnībā jāievēro ilgtspējīgas attīstības principi, proti, līdzsvarota ekonomiskās, sociālās, vides un kultūras dimensijas integrācija un jo īpaši nepieciešamība veicināt un sasniegt sieviešu un vīriešu līdztiesību.
- (2) Tāpēc Parakstītājs apņemas ņemt vērā sieviešu un vīriešu līdztiesības principu kā fundamentālu dimensiju visā plānošanā un stratēģijas izstrādē savas teritorijas ilgtspējīgai attīstībai.

25. pants – Pilsētplānošana un lokālplānošana

- (1) Parakstītājs atzīst savas telpiskās, transporta, ekonomiskās attīstības un zemes izmantošanas politikas un plānošanas nozīmi, veidojot nosacījumus, saskaņā ar kuriem var pilnīgāk īstenot sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē.
- (2) Parakstītājs apņemas nodrošināt, ka, izstrādājot, pieņemot un īstenojot šādu politiku un plānus:
 - pilnībā tiek ņemta vērā nepieciešamība veicināt efektīvu vienlīdzību visos vietējās dzīves aspektos;
 - sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības visā to daudzveidībā, kas noteiktas saskaņā ar attiecīgiem un jaunākiem vietējiem datiem, tostarp paša Parakstītāja dzimumu novērtējumiem, tiek pienācīgi ņemtas vērā attiecībā uz nodarbinātību, piekļuvi pakalpojumiem un kultūras dzīvei, izglītību un ģimenes pienākumiem;
 - tiek pieņemti kvalitatīvi dizaina risinājumi, kas ņem vērā dažādu sieviešu un vīriešu grupu specifiskās vajadzības.

26. pants - Mobilitāte un transports

- (1) Parakstītājs atzīst, ka mobilitāte, piekļuve tai, kā arī drošība un drošība sabiedriskajā transportā ir būtiski priekšnoteikumi, kas ļauj sievietēm un vīriešiem izmantot daudzas savas tiesības, uzdevumus un darbības, tostarp piekļuvi darbam, izglītībai, kultūrai un būtiskiem pakalpojumiem. Tas arī novērtē, ka pašvaldības vai reģiona ilgtspēja un panākumi lielā mērā ir atkarīgi no efektīvas, ilgtspējīgas un kvalitatīvas transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta pakalpojumu attīstības.
- (2) Parakstītājs arī atzīst, ka sievietēm un vīriešiem bieži ir atšķirīgas vajadzības un viņu ikdienas dzīves paradumi attiecībā uz mobilitāti un transportu dažādu faktoru, piemēram, ienākumu, aprūpes pienākumu vai darba stundu, rezultātā, un ka līdz ar to tieši sievietes ir bieži veic vairāku mērķu un galamērķu braucienus un tādējādi veido lielāko daļu sabiedriskā transporta lietotāju.
- (3) Tāpēc Parakstītājs apņemas:
 - (a) ņemt vērā attiecīgās mobilitātes vajadzības un sieviešu un vīriešu transporta izmantošanas modeļus visā to dažādībā, tostarp no pilsētu un lauku kopienām;
 - (b) nodrošināt, ka pilsoņiem pieejamie sabiedriskā transporta pakalpojumi palīdz apmierināt sieviešu un vīriešu īpašās, kā arī kopīgās vajadzības, un tiem ir nozīme patiesas dzimumu līdztiesības sasniegšanā vietējā dzīvē;
- (4) Parakstītājs arī turpmāk apņemas atbalstīt savas teritorijas sabiedriskā transporta pakalpojumu, tostarp vairākveidu savienojumu, pakāpeniskus uzlabojumus, lai apmierinātu sieviešu un vīriešu īpašās un kopīgās vajadzības pēc uzticamām, pieņemamām cenām, drošu

un pieejamu sabiedrisko transportu, vienlaikus sniedzot ieguldījumu apgabala ilgtspējīgā attīstībā.

27. pants – Ekonomiskā attīstība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka līdzsvarotas un ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības sasniegšana ir būtiska veiksmīgas pašvaldības vai reģiona sastāvdaļa un ka tās aktivitātes un pakalpojumi šajā jomā var būtiski veicināt dzimumu līdztiesības attīstību.
- (2) Parakstītājs atzīst nepieciešamību paaugstināt sieviešu nodarbinātības līmeni un kvalitāti, kā arī atzīst, ka nabadzības risks, kas izriet no ilgstoša bezdarba vai neapmaksāta darba, ir īpaši augsts sievietēm.
- (3) Parakstītājs savas kompetences, darbību un pakalpojumu ietvaros ekonomiskās attīstības jomā apņemas pilnībā ņemt vērā dažādu sieviešu un vīriešu grupu vajadzības un intereses, kā arī apsvērt iespējas veicināt viņu līdztiesību, šajā nolūkā veicot atbilstošus nosacījumus. Šādas darbības var ietvert:
 - Palīdzību sievietēm uzņēmējām
 - Nodrošinājumu, ka uzņēmumiem sniegtais finansiālais un cita veida atbalsts veicina dzimumu līdztiesību;
 - Aicināt sievietes praktiskās apgūt prasmes un iegūt kvalifikāciju darbam, ko tradicionāli uzskata par "vīriešu" un otrādi
 - Mudināt darba devējus pieņemt darbā sievietes mācekļus un praktikas, raugoties tālāk par dzimumu stereotipiem, apsverot prasmes, kvalifikāciju un amatus, ko tradicionāli uzskata par "vīriešiem", un otrādi.

28. pants – Vide

- (1) Parakstītājs atzīst savu atbildību strādāt, lai sasniegtu augstu aizsardzības līmeni un uzlabotu savas teritorijas vides kvalitāti, jo īpaši īstenojot politiku attiecībā uz atkritumiem, troksni, gaisa kvalitāti, bioloģisko daudzveidību un klimata pārmaiņu ietekmi. Tā arī atzīst sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības gūt labumu no tās pakalpojumiem un politikas saistībā ar vidi.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka sieviešu un vīriešu dzīvesveids daudzās vietās atšķiras un ka sieviešu un vīriešu vietējo pakalpojumu un sabiedrisko vai atklāto telpu izmantošana var būt atšķirīga, kā rezultātā viņi saskaras ar dažādām vides problēmām.
- (3) Parakstītājs attiecīgi apņemas, izstrādājot savu vides politiku un pakalpojumus, pilnībā un vienlīdzīgi ņemt vērā sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības un dzīvesveidu, kā arī paaudžu solidaritātes principu.

Loma kā regulatoram

29. pants – Pašvaldība kā regulators

- (1) Parakstītājs, pildot savus uzdevumus un funkcijas kā attiecīgo darbību regulators, kas ietilpst tā kompetencē, atzīst efektīva regulējuma un patērētāju aizsardzības svarīgo lomu vietējo iedzīvotāju drošības un labklājības nodrošināšanā un ka attiecīgās regulējošās darbības var atšķirīgi ietekmēt sievietes un vīriešus.
- (2) Parakstītājs, veicot savus regulatīvos uzdevumus, apņemas ņemt vērā sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības, intereses un apstākļus visā to dažādībā.

Mērķsadarbība un starptautiskā sadarbība

30. pants – Dzimumu līdztiesība decentralizētā sadarbībā

- (1) Parakstītājs atzīst pašvaldību sadarbības, mērķsadarbības un decentralizētas sadarbības vērtību; Eiropas un starptautiskās vietējās un reģionālās valdības ilgtspējīgai attīstībai, tuvinot iedzīvotājus un veicinot savstarpēju mācīšanos un sapratni pāri valstu robežām.
- (2) Parakstītājs savās darbībās mērķsadarbības un decentralizētās sadarbības jomās apņemas:
 - vienlīdzīgi iesaistīt šajās darbībās sievietes un vīriešus no dažādām vidēm;
 - izmantot savas sadraudzības attiecības un Eiropas un starptautiskās partnerības kā platformu pieredzes apmaiņai un savstarpējai mācībai par jautājumiem, kas saistīti ar sieviešu un vīriešu līdztiesību
 - integrēt dzimumu līdztiesības dimensiju tās decentralizētās sadarbības pasākumos.

JAUNU PANTU IEVIEŠANA

Priekšvārds

Piecpadsmit gadu laikā kopš Hartas pirmās publicēšanas ir notikušas milzīgas pārmaiņas mūsu mijiedarbībā, pārvaldībā, kustībā, darbā un spēlēs. Mēs arvien vairāk apzināties mūsu planētas trauslumu un arvien biežāk sastopamās un neskaitāmās problēmas, kas apzinīgi jārisina visos valdības līmeņos, institūcijās un pilsoniskajai sabiedrībai – problēmas, kuras nevar izturēt ilgtspējīgi, neņemot vērā to dzimumu dimensijas un ietekmi.

Eiropas Harta par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē ir daudzu gadu pieredzes, zināšanu un sarunu rezultāts. CEMR un tās biedru asociācijas, kas iecerētas kā stabils un ilgstošs dokuments, ar šo jauno pantu palīdzību cenšas piedāvāt plašākas vadlīnijas Eiropas pašvaldībām un reģioniem, jo tās izmanto Eiropas Hartu par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē, lai panāktu lielāku to iedzīvotāju līdztiesību to populācijās.

Nesenās krīzes, piemēram, COVID-19 pandēmija un karš Ukrainā, norāda uz nepieciešamību pēc civilās sagatavotības un krīžu pārvaldības, kas būtu labi funkcionējoša un atbilstoši dzimumu līdztiesībai. Arvien biežāk mēs esam redzējuši, ka sasniegumi IKT un digitalizācijas jomā nav dzimumneitrāli. Ir ļoti svarīgi ņemt vērā to, kā sieviešu un vīriešu identitātes, vajadzības un prioritātes tiek integrētas jaunos rīkos un procesos, lai tie *uzlabotu* dzimumu līdztiesību, nevis saglabātu aizspriedumus un nevienlīdzību, kas saglabājušies mūsu sabiedrībā gadsimtiem ilgi.

Lai izveidotu uz vienlīdzību balstītu sabiedrību, ir svarīgi, lai vietējās un reģionālās pašvaldības izprastu to ikdienas darbā raksturīgo dzimumu dimensiju un rīkotos, lai apstrīdētu nevienlīdzīgas dzimumu attiecības un diskriminējošas normas un praksi ne tikai savās politikās un procedūrās, bet arī organizācijās. Turklāt ir ļoti svarīgi, lai zēni un vīrieši tiktu

iesaistīti šajā procesā gan kā pārmaiņu virzītāji, gan kā dzimumu līdztiesības darba ieguvēji.

Hartas noteikumi kopā ar jaunajiem pantiem ir paredzēti, lai aptvertu visus cilvēkus, kuri ir pakļauti tradicionālo dzimumu normu sekām, kas strukturē mūsu sabiedrību un veido mūsu uztveri. Cilvēki, kas veido mūsu kopienas, pārstāv daudzveidīgu un plašu identitāti. Harta ir vietējo un reģionālo pašvaldību deklarācija, kas apliecina vēlmi strādāt, lai sasniegtu kopējo mērķi panākt dzimumu līdztiesību mūsu sabiedrībā, kas ir svarīgs un piemērojams visiem iedzīvotājiem.

Eiropas Sieviešu un vīriešu līdztiesības hartas vietējā dzīvē paplašinātos pantus sagatavoja Eiropas Pašvaldību un reģionu padome un tās biedru asociācijas, sadarbojoties ar CEMR ekspertu grupas dzimumu līdztiesības jautājumos un CEMR pastāvīgās līdztiesības komitejas locekļiem. Tos oficiāli pieņēma CEMR politikas komiteja 2022. gada 6. decembrī, un līdz ar to arī to spēkā stāšanās datumu.

Esošie Hartas parakstītāji tiek aicināti pievienoties un ratificēt jaunos pantus un iekļaut to noteikumus savā darbā, lai īstenotu Eiropas Līdztiesības hartu. Parakstītāji, sākot no 2023. gada, apņemsies ievērot gan sākotnējo Hartas tekstu, gan 2022. gada paplašinātos pantus.

Vietējo un reģionālo pašvaldību situācija atšķiras atkarībā no valsts konteksta, un arī to kompetences un pienākumi ir plaši un dažādi. Tāpēc parakstītāji, pamatojoties uz savām iespējām un resursiem, var attiecīgi noteikt savas prioritārās jomas katram rīcības plānam.

Jauni panti

Jaunie raksti koncentrējas uz tēmām un izaicinājumiem, kas vai nu nepastāvēja pirms 15 gadiem, vai ir būtiski attīstījušies un kas mūsdienās lielā mērā ietekmē dzimumu līdztiesības sasniegšanu.

Jaunie Hartā iekļautie panti aptver deviņas **makro tēmas**, kuras vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāņem vērā, veicinot dzimumu līdztiesību:

1. Pirmkārt, ir ļoti svarīgi aptvert savstarpēji atbalstošos **ilgtspējīgas attīstības** pilārus: sociālo vienlīdzību, ekonomisko izaugsmi un vides aizsardzību.
2. Neskatoties uz to, ka tiešsaistes pasaule piedāvā jaunas iespējas mācīties, veidot sakarus un piedalīties aktivitātēs, tā meitenēm un sievietēm rada īpašas problēmas, jo īpaši saistībā ar uzmākšanos un **kibervardarbību**.
3. Mērķauditorijas atlase pret **sieviešu ievēlētajām pārstāvēm**, sabiedrībā zināmām personām un darbiniekiem, kas pakļauti vardarbībai un ļaunprātīgai izmantošanai, ir nopietns drauds demokrātiskai pārvaldībai.
4. **Interseksionalitāte** ir jēdziens un pieeja, ko vietējās un reģionālās valdības var izmantot, lai nodrošinātu lielāku dzimumu iekļaušanu, jo īpaši attiecībā uz meitenēm un sievietēm, kuras saskaras ar vairāku veidu diskrimināciju.
5. Mūsdienu digitālās tehnoloģijas ir ļāvušas daudzām profesionālām grupām izbaudīt **elastīgāku darba dzīvi**. Daudzi cilvēki, kaut arī ne visi, tagad var vairāk strādāt no mājām, kas rada gan iespējas, gan riskus dzimumu līdztiesībai.
6. Visu meiteņu un sieviešu **digitālā iekļaušana** ir būtiska tādas sabiedrības attīstībai, kuras mērķis ir nodrošināt labāku nākotni visiem. Tomēr sasniegumi IKT un digitalizācijas jomā nav bijuši dzimumneitrāli. Tāpēc ir ļoti svarīgi izstrādāt un izmantot jaunus instrumentus un procesus, kas uzlabo, nevis mazina sieviešu un vīriešu līdztiesību.
7. Meitenes un sievietes var brīvi un vienlīdzīgi dzīvot, vadīt un attīstīties tikai tad, ja tiek ievērotas viņu **seksuālās un reproduktīvās veselības tiesības**.
8. **Klimata pārmaiņas** ir draudu pavairotājs, kas saasina sociālo, politisko un ekonomisko spriedzi un nesamērīgi ietekmē meitenes un sievietes.
9. Dzimumu līdztiesību un aktīvo meiteņu un sieviešu iesaistīšanos nevar atstāt malā krīzes brīžos, bet tā ir jāuztver kā efektīva sastāvdaļa veiksmīgai **civilajai sagatavotībai un ārkārtas reaģēšanai**.

31. pants – Ilgtspējīga attīstība ilgtspējīgai nākotnei

- (1) Parakstītājs atzīst, ka dzimumu līdztiesība ir ilgtspējīgas attīstības virzītājspēks un visas ar to saistītās dimensijas, sākot no nabadzības un bada izbeigšanas un labklājības un iekļaujošas izaugsmes veicināšanas līdz mierīgas, taisnīgas un iekļaujošas sabiedrības veidošanai un planētas un tās dabas resursu aizsardzības nodrošināšanai.
- (2) Parakstītājs arī atzīst, ka Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un ilgtspējības programmas pēc 2030. gadam mērķi ir globāli, bet to īstenošana ir vietēja mēroga. Visiem 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem ir uzdevumi, kas ir tieši saistīti ar LRG pienākumiem, un dzimumu līdztiesība ir caurviju pavediens, kas ir caurvija visās jomās, kas ir pamatā to veiksmīgai īstenošanai. Parakstītājs īpaši novērtē to, ka Hartas saistības ir saskaņā ar 5. mērķi.

32. pants – Kibervardarbība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka ar dzimumu saistīta vardarbība ietver kibervardarbību visos tās veidos. Kibervardarbības akti var sastāvēt no dažāda veida uzmākšanās, draudiem, privātuma pārkāpumiem, seksuālas vardarbības un seksuālas izmantošanas, kā arī ar aizspriedumiem saistīti nodarījumi vai naida noziegumi pret sociālajām grupām, kopienām vai indivīdiem. Parakstītājs atzīst, ka šādas darbības nesamērīgi ietekmē sievietes un meitenes.
- (2) Lai novērstu šo vardarbību, Parakstītājs saskaņā ar saviem pienākumiem apņemas:
 - Kā darba devējs īstenot pasākumus, lai aizliegtu jebkāda veida Jaunprātīgu izmantošanu, uzmākšanos un vardarbību darba vietā, tostarp trešo pušu vardarbību un kibervardarbību.
 - Būt piesardzīgam, lai novērstu un apturētu jebkāda veida uzmākšanos un vardarbību, kas parādās viņu dienestos, īpaši skolās.
 - Izglītēt bērnus un jauniešus, kā arī konsultēt viņu vecākus par kibervardarbību un tās ar dzimumu saistītajiem aspektiem un to, kā to novērst un apturēt.
 - Sadarboties ar zēniem un vīriešiem kā pārmaiņu veicinātājiem un labuma guvējiem no lielākas dzimumu vienlīdzības un novērst radikalizāciju tiešsaistes kopienās, kas vecina naidu pret sievietēm.

33. pants – Vardarbība pret ievēlētām sievietēm un darbiniekiem

- (1) Parakstītājs atzīst, ka tiešsaistes un fiziski draudi un vardarbība pret sievietēm, kuras kandidē, strādā ievēlētos vai citos valsts amatos, bieži vien ir saistīti ar dzimumu un var kavēt sieviešu līdzdalību sabiedrībā un politikā, tādējādi graujot demokrātijas principu.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka ir nepieciešama droša vieta, kur iesaistīties politikā. Šajā nolūkā Parakstītājs saskaņā ar saviem pienākumiem aņņemas izstrādāt procesus un atbalsta struktūras, lai vadītu un palīdzētu ievēlētajām sievietēm un darbiniekiem cīnīties ar naida runu.
- (3) Parakstītājs aņņemas novērst, samazināt un mazināt jebkādu trešo pušu vardarbību un uzmākšanos, kas var tikt pakļauta viņu ievēlētajiem pārstāvjiem un darbiniekiem, pildot savus pienākumus, un kas jo īpaši ietekmē sievietes.

34. pants – Interseksionalitāte un daudzveidība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka cilvēku identitātes un pārdzīvotā pieredze nav tikai summējoša, bet arī savstarpēji saistīta un sarežģīta.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka ir jāiekļauj to meiteņu un sieviešu balsis un pieredze, kuras ir neaizsargātas pret vairākām un savstarpēji saistītām diskriminācijas formām saistībā ar viņus ietekmējošo politiku un programmu izstrādi, ieviešanu un uzraudzību. Šajā nolūkā Parakstītājs var ieviest pasākumus, lai:
 - ņemtu vērā meiteņu un sieviešu īpašās vajadzības, ko aizsargā ES tiesību akti¹², un veicinās viņu integrāciju un iekļaušanu, veicot visus saprātīgos pasākumus, tostarp pozitīvas darbības, savu juridisko pilnvaru ietvaros;
 - Veicinātu dzimumu stereotipu apstrīdēšanu izglītības pasākumos un popularizētu dažādus piemērus no dažādām vidēm, tostarp publisko bibliotēku grāmatu katalogos un citos materiālos, kā arī to veicināšanas pasākumos;

¹² Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants: "dzimums, rase, ādas krāsa, etniskā vai sociālā izcelsme, ģenētiskās pazīmes, valoda, reliģija vai pārliecība, politiski vai citi uzskati, piederība nacionālajai minoritātei, īpašums, dzimšana, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija".

35. pants - Darba vietas elastība

- (1) Parakstītājs atzīst iespējas, ko darba vietas elastība, tostarp tāldarbs, var piedāvāt gan vīriešiem, gan sievietēm, veicinot profesionālās, sociālās un privātās dzīves saskaņošanu. Parakstītājs arī atzīst risku un trūkumus, ko sievietēm var radīt jauni darba veidi, tostarp pasliktināta garīgā veselība, samazināti ienākumi vai nodarbinātība, kā arī palielināts aprūpes slogs un neapmaksāts māj-saimniecības darbs, kas bieži vien nesamērīgi gulstas uz viņu pleciem.
- (2) Parakstītājs apņemas veicināt darba vietas elastību attiecībā uz savām darbībām un pakalpojumiem, lai veicinātu gan vīriešu, gan sieviešu profesionālās, sociālās un privātās dzīves saskaņošanu.
- (3) Parakstītājs kā darba devējs apņemas būt uzmanīgam attiecībā uz tāldarba risku, kas palielina sieviešu neapmaksāto aprūpes darbu.

36. pants - Digitalizācija un digitālā iekļaušana

- (1) Parakstītājs atzīst, ka jaunie digitālās saziņas rīki ir mainījuši veidu, kā iedzīvotāji, iestādes, privātie uzņēmumi, pilsoniskā sabiedrība un citas organizācijas sazinās, izplata un apkopo informāciju. Digitālās tehnoloģijas piedāvā lieliskas iespējas attīstīt un uzlabot vietējo un reģionālo pašvaldību pakalpojumus.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka digitālajiem mācību risinājumiem var būt būtiska nozīme, lai veicinātu vienlīdzību starp meitenēm, zēniem, sievietēm un vīriešiem izglītības jomā, jo īpaši, lai sasniegtu tos, kuri atpaliek mācību procesā. Tajā arī atzīts, ka sievietes var negatīvi ietekmēt esošā digitālā dzimumu atšķirība saistībā ar piekļuvi tiešsaistes un digitālajām tehnoloģijām un to izmantošanu, kā arī to tehnoloģisko attīstību un pārvaldību. Tāpēc tā apņemas atbalstīt sieviešu un meiteņu piekļuvi digitālās mācīšanās risinājumiem, veicinot uz dzimumiem atbilstošu digitālo mācīšanu un mācīšanos un atbalstot STEM izglītību un digitālo prasmju attīstību meitenēm un sievietēm.

37. pants – Seksuālās un reproduktīvās veselības tiesības

- (1) Vietējām un reģionālajām valdībām ir izšķiroša nozīme iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšanā un nodrošināšanā. Šajā sakarā Parakstītājs aņņemas veikt vai veicināt, ja nepieciešams un savas kompetences un pienākumu ietvaros, šādus pasākumus:
- (a) Tādu programmu popularizēšana un iedrošināšana, kas paredzētas zēniem, meitenēm, vīriešiem un sievietēm visā to daudzveidībā un piedāvā visaptverošu seksuālo izglītību, pievēršoties tādām tēmām kā sociālās normas un stigmatizācija un diskriminācija, kas saistīta ar menstruācijām, lai veicinātu lielāku izpratni, kā arī lielāku aizsardzību un aizstāvību meiteņu un sieviešu veselībai, labklājībai un cieņai;
- (b) Ņemot vērā pie neaizsargātām grupām piederošu sieviešu un meiteņu vajadzības, kuras pieder pie neaizsargātām grupām, un nodrošinot viņām vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei, kas ir viņu seksuālās un reproduktīvās veselības tiesību neatņemama sastāvdaļa.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka veselības vienlīdzība ietver tiesības uz reproduktīvo un seksuālo veselību, kā arī atzīst to pārkāpuma cēloņus un sekas.
- (3) Parakstītājs atzīst sieviešu tiesības kontrolēt un brīvi lemt par jautājumiem, kas saistīti ar savu seksualitāti, tostarp ģimenes plānošanu, kontracepciju, drošu un likumīgu abortu pakalpojumiem un pirmsdzemdību un mātes aprūpes pakalpojumiem.

38. pants – Klimata pārmaiņas un tiesības uz veselīgu vidi

- (1) Globālā sasilšana, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un piesārņojums nopietni apdraud cilvēka pamattiesības, tostarp tiesības uz dzīvību, veselību un ģimeni. Parakstītājs atzīst tiesības uz veselīgu vidi par cilvēka pamattiesībām, kurām jāņem vērā sieviešu un meiteņu vajadzības.
- (2) Parakstītājs atzīst vietējo un reģionālo valdību būtisko lomu, reaģējot uz vides un klimata pārmaiņu problēmām, jo īpaši pilsētu teritorijās, saskaņā ar cilvēktiesību principiem un dzimumu līdztiesības principa ievērošanu. Tāpēc Parakstītājs aņņemas:
- Uzlabot apziņu par nepieciešamību integrēt klimata pārmaiņu pasākumus vietējā politikā un pieņemt ilgtspējīgus attīstības modeļus, kuros ņemti vērā ar dzimumu saistīti risinājumi.
 - Izstrādājot un īstenojot vides politiku un plānus, iekļaut sieviešu perspektīvas un pieredzi, lai sasniegtu galveno mērķi panākt dzimumu līdzsvarotu līdzdalību visos politikas izstrādes posmos un procesos.

39. pants - Krīžu pārvarēšana un civilā gatavība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka krīzes un to cēloņi ir daudzveidīgi un savstarpēji saistīti un bieži vien atšķirīgi ietekmē sievietes un vīriešus.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām krīzes laikā var būt svarīga loma, nosakot kopienas preferences un sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu vajadzības visā to dažādībā.
- (3) Parakstītājs saprot nepieciešamību nodrošināt sieviešu adekvātu pārstāvību un pilnvaras lēmumu pieņemšanā krīzes laikā un *ex ante* civilās sagatavotības plānošanā, lai izstrādātu un īstenotu dzimumu līdztiesību atbilstošas darbības un atveseļošanas stratēģijas, vienlaikus noturības veidošana turpmākajām krīzēm un satricinājumiem.
- (4) Parakstītājs gan gatavības plānošanā, gan krīzes pārvarēšanā apņemas:
 - Pastiprināt sieviešu līdzdalību politikā, valsts iestādēs un vadošos amatos, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesību reaģējošu gatavību ārkārtas situācijām un krīzes pārvarēšanu;
 - Atbalstīt uz kopienu balstītu pilsonisko sabiedrību, kurai ir galvenā loma krīžu dzimumu dimensijas izcelšanā un sociālās aizsardzības un pakalpojumu sniegšanas uzraudzībā un atbalstīšanā;
 - Pastiprināt dzimumu un vecumu sadalītu datu, statistikas datu un atklājumu vākšanu, kas pamato atšķirīgu ietekmi uz dzimumu, lai efektīvi novērstu ar dzimumu saistīto ārkārtas situāciju ietekmi un uzlabotu krīžu pārvaldību.
- (5) Parakstītājs apņemas ieviest īpašus pasākumus, lai aizsargātu sievietes un meitenes no vardarbības dzimuma dēļ, jo īpaši no izvarošanas un cita veida seksuālas vardarbības bruņota konflikta situācijās.

PATEICĪBAS

Šīs Hartas atjaunināšana 2022. gadā tika veikta CEMR sieviešu un vīriešu līdztiesības vietējā dzīvē pastāvīgās komitejas (2021-2022) priekšsēdētājas Silvijas Baraldi vadībā, sniedzot ieguldījumu no:

- CEMR ekspertu grupas dzimumu līdztiesības jautājumos locekļi
 - CEMR sieviešu un vīriešu līdztiesības vietējā dzīvē pastāvīgās komitejas locekļi
 - CEMR sekretariāts: Jaimie Just, Oriane Loquet, Marlène Siméon, Beatrice Tommasi, Pierre Vander Auwera
 - Laidiena redaktors: Penny Yim-Barbieri
 - Grafikas dizains: Paf! Dizains
 - Tulkojums Eurideas, PoliLingua
- Oriģinālo 2006. gada Hartas tekstu uzrakstīja Sandra Ceciarini un Jeremy Smith Smits ar CEMR biedru asociāciju un partneru atbalstu un ieguldījumu:
- Bulgārijas Republikas Nacionālā pašvaldību asociācija (NAMRB)
 - Kipras pašvaldību savienība (UCM)
 - Čehijas pilsētu un kopienu savienība (SMO CR)
 - Somijas Vietējo un reģionālo pašvaldību asociācija (AFLRA)
 - CEMR Francijas nodaļa (AFCCRE)
 - CEMR Vācijas nodaļa (RGRE)
 - Grieķijas pašvaldību un kopienu centrālā savienība (KEDKE)
 - Ungārijas Nacionālā vietējo pašvaldību asociācija (TÖOSZ)
 - CEMR Itālijas nodaļa (AICCRE)
 - Luksemburgas pilsētu un pašvaldību asociācija (SYVICOL)
 - Polijas pilsētu asociācija (ZMP)
 - Spānijas pašvaldību un provinču federācija (FEMP)
 - Basku pašvaldību asociācija (EUDEL)
 - Zviedrijas Vietējo pašvaldību un reģionu asociācija (SALAR)
 - Vīnes pilsēta (Austrija)
 - Saint Jean de la Ruelle pilsēta (Francija)
 - Frankfurtes pie Mainas pilsēta (Vācija)
 - Kartahenas pilsēta (Spānija)
 - Valensijas pilsēta (Spānija)
 - Laika un mobilitātes nams, Belforas-Monbeljāras pašvaldība (Francija)
 - Vietējo un reģionālo pašvaldību Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu partnerības pastāvīgā komiteja (COPPEM)

Par CEMR

Eiropas Pašvaldību un reģionu padomei (CEMR) ir visplašākais Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību sastāvs no visām organizācijām. Tās biedrus veido vairāk nekā 60 nacionālās pašvaldību un reģionu asociācijas no 40 Eiropas valstīm. Šīs asociācijas kopā pārstāv aptuveni 100 000 vietējo un reģionālo pašvaldību.

CEMR mērķi ir divējādi: ietekmēt Eiropas tiesību aktus vietējo un reģionālo pašvaldību vārdā un nodrošināt platformu apmaiņai starp biedru asociācijām un to ievēlētajām amatpersonām un ekspertiem.

Starptautiskajā arēnā CEMR ir Eiropas Apvienoto pilsētu un vietējo pašvaldību nodaļa (UCLG), vispasaules vietējo pašvaldību organizācija.

www.cemr.eu

Par novērošanas centru

CEMR 2012. gadā izveidoja Eiropas Līdztiesības hartas novērošanas centru, lai atbalstītu hartas parakstītājus viņu centienos īstenot hartu un veicināt dzimumu līdztiesību. Tiešsaistes platforma demonstrē labas prakses piemērus un veiksmīgas vietējās dzimumu līdztiesības politikas piemērus un atvieglo parakstītāju savstarpēju mācīšanos. Tajā ir iekļauti arī norādījumi par līdztiesības rīcības plāna izstrādi un datubāze ("Atlants"), kas nodrošina kontaktinformāciju un saites uz parakstītāju dzimumu līdztiesības rīcības plāniem.

Novērošanas centra darbu koordinē CEMR sekretariāts, sadarbojoties ar CEMR Pastāvīgo līdztiesības komiteju un ekspertu grupu, kas sastāv no nacionālajiem koordinatoriem/dzimumu līdztiesības koordinatoriem no CEMR biedru asociācijām.

www.charter-equality.eu

EIROPAS HARTA

PAR SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU LĪDZTIESĪBU VIETĒJĀ DZĪVĒ

Harta, kurā izklāstīta Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību apņemšanās izmantot savas pilnvaras un partnerības, lai panāktu lielāku iedzīvotāju vienlīdzību

Es, apakšā parakstīties, (parakstītāja vārds)
ieņem amatu
..... (vietējās/reģionālās valdības nosaukums)

Ar savu parakstu apliecinu, ka iepriekš minētā iestāde ir oficiāli piekritusi pievienoties Eiropas Hartai par sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā dzīvē, ievērot tās noteikumus un ka esmu pienācīgi pilnvarots rīkoties tās vārdā šajā jautājumā.

Paraksts:

Datums

Es piekrītu nosūtīt parakstītu un aizpildītu šīs veidlapas kopiju Eiropas Pašvaldību un reģionu padomei, hartas izveidotājam un pārvaldniekam, uz šādu adresi:

Ģenerālsekretārs
Eiropas Pašvaldību un reģionu padome
Square de Meeûs,
B-1000 Brussels
Belgium
charter@ccre-cemr.org

Local & Regional Europe
L'Europe locale & régionale

BRUSSELS

1, Square de Meeûs
1000 Brussels
tāl.: + 32 2 511 74 77
charter@ccre-cemr.org

cemr.eu
charter-equality.eu

twitter.com/ccrecemr
twitter.com/cemr_equality

Šīs publikācijas saturs atspoguļo tikai autora uzskatus un ir pilnībā atbildīgs par to. Eiropas Komisija nevar būt atbildīga par jebkādu tajā ietvertās informācijas izmantošanu.